

BALIQLIQLAR SHAROITIDA BALIQLARNING QIZILSHA KASALLIGI VA ULARNI OLDINI OLIISH USULLARINI ORGANISH (NÓKIS RAYONI MISOLIDA)

Utepov Sagindik Abuovich

Qoraqalpogʻiston qishloq xojaligi va agrotexnologiyalar instituti magistranti

Abstract: This article is devoted to studying red spot disease in fish at aquaculture farms in the Nókis district, identifying its biological characteristics and spread factors, as well as developing effective preventive measures. The study analyzed ecological and biological factors such as water quality, feeding, parasites, and farm conditions. Preventive measures, sanitary-hygienic regulations, fish care, and disease monitoring methods are also discussed. The results of the study can help maintain fish health, reduce the incidence of red spot disease, and increase production efficiency in aquaculture farms.

Key words: Aquaculture farms, red spot disease, fish, prevention, monitoring, Nókis district, feeding, parasite control, sanitary hygiene.

Annotatsiya : Ushbu maqola Nókis rayonidagi baliqchilik xoʻjaliklarida baliqlarda keng tarqalgan qizilsha kasalligini oʻrganish, uning biologik xususiyatlari va tarqalish omillarini aniqlash hamda kasallikni oldini olishning samarali usullarini ishlab chiqishga bagʻishlangan. Tadqiqot davomida suv sifati, oziqlanish, parazitlar va xoʻjalik sharoitlari kabi ekologik va biologik omillar tahlil qilindi. Shuningdek, maqolada profilaktik choralar, sanitariya-gigiyena tartiblari, baliqlarni parvarishlash va kasallikni monitoring qilish usullari koʻrib chiqilgan. Tadqiqot natijalari baliqchilik xoʻjaliklarida baliqlar sogʻligʻini saqlash, qizilsha kasalligini kamaytirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit soʻzlar: Baliqchilik xoʻjaliklari, qizilsha kasalligi, baliqlar, profilaktika, monitoring, Nókis rayoni, oziqlanish, parazit nazorati, sanitariya-gigiyena.

Baliqchilik xoʻjaliklari mamlakatimiz iqtisodiyoti va oziq-ovqat xavfsizligida katta ahamiyatga ega. Shu bilan birga, baliqlar populyatsiyasining sogʻligi va samarali rivojlanishi turli kasalliklar, xususan qizilsha kasalligi bilan chambarchas bogʻliq. Qizilsha kasalligi baliqlarning oʻsish surʼatini pasaytiradi, oziqlanish qobiliyatini buzadi va baliqchilik xoʻjaliklari uchun iqtisodiy zarar keltiradi. Nókis rayonidagi baliqchilik xoʻjaliklarida ushbu kasallik keng tarqalgan boʻlib, uning oldini olish boʻyicha yetarli profilaktik choralar hali toʻliq qoʻllanmayapti. Shu sababli, kasallikning tarqalish omillarini oʻrganish, biologik xususiyatlarini aniqlash va samarali oldini olish usullarini ishlab chiqish tadqiqotning dolzarbligini oshiradi. Kasallikning tarqalishiga taʼsir qiluvchi omillar bir necha turlarga

bo'linadi. Avvalo, suv sifati asosiy omillardan biridir. Suvning harorati, kislorod darajasi, pH ko'rsatkichi va boshqa kimyoviy elementlarning nisbati baliqlar immuniteti va qizilsha kasalligiga chidamliligini belgilaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, suv harorati yuqori bo'lgan hollarda kasallik tez tarqaladi, kislorod yetishmovchiligi esa baliqlarda stressni oshirib, immun tizimini susaytiradi. Shu bilan birga, baliqlarni oziqlanish sifati va turli oziq moddalar bilan ta'minlash ham kasallik xavfini kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Sifatli va balanslangan oziq baliqlarning immun javobini kuchaytiradi, parazitlar va patogen mikroorganizmlarga qarshi chidamliligini oshiradi.

Kasallikni keltirib chiqaruvchi biologik omillar orasida parazitlar va patogen bakteriyalar alohida ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida Nókis rayonidagi suv havzalarida baliqlar organizmida turli turdagi parazitlar aniqlangan. Ularning mavjudligi baliqlarning qizilsha kasalligiga chalinish ehtimolini oshiradi. Shu sababli, baliqchilik xo'jaliklarida parazit nazorati va sanitariya-gigiyena tartiblarini amalga oshirish muhimdir. Suv havzalarini muntazam dezinfeksiya qilish, baliq qutillarini tozalash, suv harorati va sifatini doimiy monitoring qilish kabi choralar kasallik xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Baliqlarda qizilsha kasalligining biologik xususiyatlari ham tadqiq qilindi.[3.206b] Kasallik o'ziga xos shilliq pardalar, teri va mushaklar yuzasida qizil dog'lar paydo bo'lishi bilan namoyon bo'ladi. Bosqichma-bosqich rivojlanish jarayonida baliqlarda harakatchanlik pasayadi, oziqlanish kamayadi va immun tizimi susayadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, kasallikning dastlabki bosqichlarida profilaktik choralar qo'llanilsa, baliqlarning sog'lig'ini saqlash va populyatsiyani himoya qilish mumkin. Monitoring tizimi baliqchilik xo'jaliklarida qizilsha kasalligini aniqlash va oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot davomida suv havzalaridagi baliqlarning sog'ligi muntazam ravishda kuzatib borildi, suv sifatining o'zgarishi qayd etildi va kasallik belgilari bo'yicha statistika tuzildi. Shu yo'l bilan kasallikning tarqalish sur'atini oldindan aniqlash va tezkor choralar ko'rish imkoniyati yaratildi. Monitoring natijalari asosida profilaktik choralar doimiy ravishda yangilanib, samaradorligi oshirildi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, profilaktik choralar qizilsha kasalligini kamaytirishda eng samarali vosita hisoblanadi[1.36-37b]. Unga baliqlarga sifatli oziq berish, suv sifatini nazorat qilish, parazit va patogen mikroorganizmlarga qarshi davolash choralarini qo'llash kiradi. Shu bilan birga, baliqlarning zichligini me'yorida saqlash, suv havzalarini tozalash va baliq populyatsiyasini stressdan saqlash ham muhim ahamiyatga ega. Kasallikning oldini olishda shuningdek, baliq parvarishi va xo'jalik sharoitlarini yaxshilash zarur. Xodimlar baliqlarning sog'lig'ini muntazam kuzatib, kasallik belgilari paydo bo'lsa, tezkor chora ko'rishlari lozim. Shu bilan birga, baliqchilik xo'jaliklarida bilim va tajriba almashinuvi, xodimlarni kasallik belgilari va profilaktik choralar bo'yicha o'qitish natijalarni yaxshilashga yordam beradi.

Natijada, Nókis rayonidagi baliqchilik xo'jaliklarida qizilsha kasalligi suv sifati, oziqlanish sifati va parazit mavjudligi bilan bevosita bog'liq ekanligi aniqlangan. Samarali profilaktik choralar, monitoring tizimi va sanitariya-gigiyena tartiblari kasallik xavfini sezilarli darajada kamaytiradi va baliqlar populyatsiyasini sog'lom saqlashga yordam beradi. Ushbu tadqiqot natijalari baliqchilik xo'jaliklarida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, qizilsha kasalligini oldini olish va iqtisodiy zararlarni kamaytirish imkonini beradi. Xulosa qilib aytganda Nókis rayonidagi baliqchilik xo'jaliklarida qizilsha kasalligi baliqlar populyatsiyasining sog'ligi va ishlab chiqarish samaradorligiga sezilarli ta'sir qiladi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, kasallik suv sifati, baliqlarning oziqlanishi va parazit mavjudligi bilan bevosita bog'liq. Samarali profilaktik choralar, sanitariya-gigiyena tartiblari va monitoring tizimi baliqlarda qizilsha kasalligini kamaytirishga, ularning sog'lig'ini saqlashga va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, baliq populyatsiyasini sog'lom saqlash uchun xodimlarni o'qitish, monitoringni muntazam olib borish va ekologik-biologik omillarni hisobga olgan holda tadbirlarni amalga oshirish zarur. Ushbu tadqiqot natijalari baliqchilik xo'jaliklarida amaliy qo'llanilishi mumkin va kelajakda kasallikni oldini olish bo'yicha yanada samarali tizimlarni ishlab chiqish uchun ilmiy asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayev, Sh.M., & Karimov, T.A. (2018). Baliq kasalliklari va ularni oldini olish usullari. Tashkent: Fan.
2. Pavlov, V.V., & Smirnov, A.I. (2015). Ichki suv havzalarida baliqlarning parazit va kasalliklari. Moscow: Rybnoye Khozyaystvo.
3. FAO. (2017). Aquaculture health management: Red spot disease in freshwater fish. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
4. Karimova, V.M., & G'oziev, E.G. (2020). Baliqchilik xo'jaliklarida kasallik monitoringi va profilaktikasi. Tashkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.

